

Політичні партії та партійні системи (ч.1)

- 1 Громадські об'єднання та рухи
- 2 Сутність, ознаки та структура політичної партії
- 3 Партогенез
- 4 Роль і функції політичних партій
- 5 Типологія політичних партій
- 6 Партійні системи: поняття, типологія
- 7 Становлення багатопартійності в Україні
- 8 Партійна система сучасної України

Громадське об'єднання – добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних інтересів.

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

добровільне організаційно оформлене об'єднання громадян, яке створене для задоволення та захисту суспільних, колективних чи особистих потреб його учасників і функціонує за статутом на основі принципів самоврядування і законності

ГРОМАДСЬКІ САМОДІЯЛЬНІ ОРГАНИ

добровільне об'єднання людей, яке створюється при державній або громадській організації для допомоги у виконанні нею своїх завдань

ГРОМАДСЬКІ РУХИ

масове добровільне об'єднання людей, утворене з метою досягнення значних соціальних цілей, яке діє через масові заходи, що організовуються його ініціативною групою, керівною інстанцією

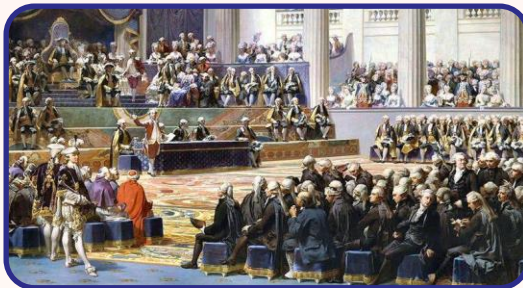
«ПАРТІЯ» (лат. *partio* – ділю, розділяю) - частина більшої спільності або цілісності

ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ – добровільне та організаційно оформлене об'єднання громадян, яке виражає інтереси частини суспільства і прагне до їх задоволення шляхом здобуття, утримання і використання державної влади

Аристотель

**Ш.-Л. Монтеск'є
Дж. Вашингтон
Дж. Медісон,
А. де Токвіль**

**М. Вебер
Г. Моска
В. Парето
Р. Міхельс**

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Класовий підхід (марксистський)

- партія - це організація певного суспільного класу чи соціальної групи

Ідеологічний підхід (ліберальний)

- партія - це ідеологічна спільність людей, їх добровільне об'єднання навколо якоїсь ідеології

Інституціональний підхід

- партія - це громадська організація, важливий інститут політичної системи

Функціональний підхід

- партія – це організована група людей, головним завданням якої є завоювання, утримання й використання державної влади

Електоральний підхід

- партія – це добровільна асоціація виборців, що прагне контролювати уряд шляхом завоювання перемоги на виборах

Структурний підхід

- партія – це об'єднання громадян, яке має свою особливу структуру

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Дж. Ла Паломбара, М.Вайнер

Партія - носій ідеології
(або принаймні
конкретної орієнтації)

Партія - відносно
тривале в часі
об'єднання людей

Мета партії -
завоювання і
здійснення влади

Партія прагне
забезпечити собі
підтримку народу

ОЗНАКИ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ

1 Добровільність об'єднання

2 Наявність ідеології

3 Певна тривалість існування в часі

4 Наявність організаційної структури

5 Прагнення влади

6 Пошук народної підтримки

Структура політичної партії

Лідери

бюрократичний
апарат

активні члени

пасивні члени

соціальна база (прихильники)

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ РУХ
не має
організаційної
структури та
детально
розробленої
політичної програми

ГРУПА ІНТЕРЕСІВ
не прагне до
завоювання
державної влади, а
обмежується лише
здійсненням впливу
на неї

ПАРТОГЕНЕЗ -

виникнення політичних партій

(за М. Вебером)

Аристократичні
угруповання
(котерії)

II пол. XVII ст.

Політичні клуби

к. XVIII ст.

Масові партії

сер. XIX ст.

Універсальні партії /
партії «Нової хвилі»

к. XX ст.

- віги
- торі

Послідовність виникнення політичних партій

Ліберальні партії сформувались у боротьбі проти феодальних режимів

Консервативні партії постали як протипава ліберальним партіям

Соціал-демократичні партії виникли в боротьбі з буржуазною системою

Комуністичні партії сформувались у боротьбі проти соціал-демократії

1828 р. –
Демократична партія (США)

1861 р. –
Ліберальне товариство реєстрації виборів (Англія)

1854 р. –
Республіканська партія (США)

1867 р. –
Консервативна партія (Англія)

1863 р. –
Всезагальна німецька робітнича спілка

1903 р. –
Російська соціал-демократична робітнича партія (більшовиків)

СПОСОБИ ВИНИКНЕННЯ ПАРТІЙ

об'єднання гуртків і груп

з масових рухів

внаслідок розколу однієї партії

під впливом міжнародної
партійної системи

відродження партій, які
існували раніше

внаслідок діяльності лідерів

на основі регіональних
організацій партії

з ініціативи профспілок

СЛАБКІСТЬ ПАРТІЙ

БЕЗСИЛЛЯ ДЕРЖАВИ

**ПРИВАТНА
СФЕРА**

**ГРОМАДЯНСЬКЕ
СУСПІЛЬСТВО
ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ**

ДЕРЖАВА

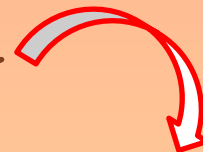
ІДЕОЛОГІЯ

ДОКТРИНА

ПРОГРАМА

**Роберт
Міхельс
(1876-1936)**

ФУНКЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Політична

- боротьба за оволодіння державною владою
- політичне представництво соціальних інтересів
- участь у розробці і здійсненні політичного курсу держави

Соціальна

- артикуляція інтересів
- соціальна інтеграція

Ідеологічна

- розробка ідеології, політичних доктрин і програм

Управлінська

- підготовка та висунення кадрів для апарату держави, партії, громадських організацій
- участь у формуванні й діяльності всіх ланок державного апарату

Електоральна

- формування громадської думки
- організація політичної боротьби

Кадрова

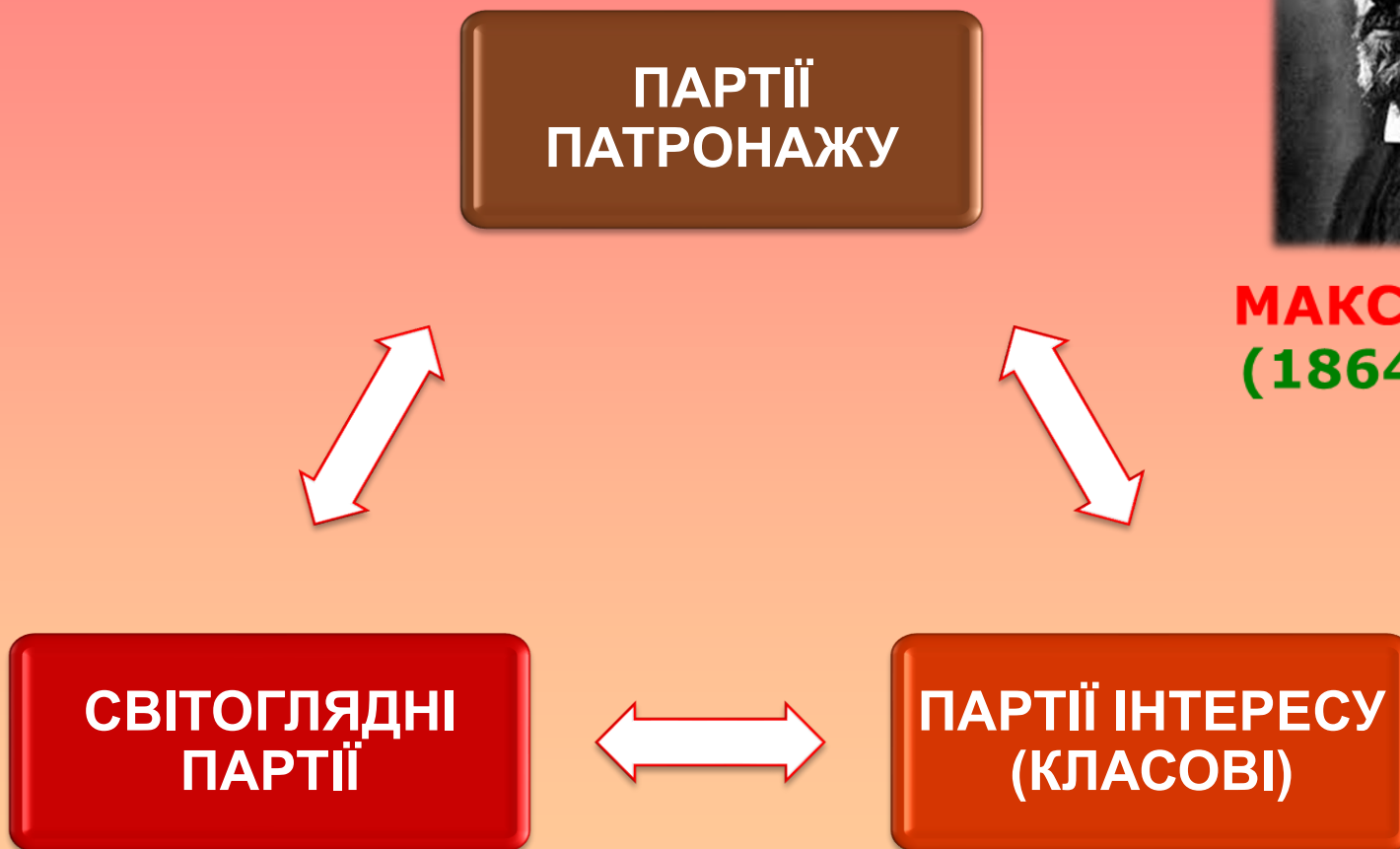
- формування політичної еліти
- політичне рекрутування
- політична соціалізація

5

ТИПОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

МАКС ВЕБЕР
(1864-1920)

За соціальною базою:

класові

буржуазні

дрібно-
буржуазні

селянські
(аграрні)

робітничі
(пролетарські)

**національні
(етнічні)**

регіональні

жіночі

конфесійні

гротескні

**Інтеркласові,
універсальні
(партії виборців)**

За типом організаційної структури:

КАДРОВІ ПАРТІЇ

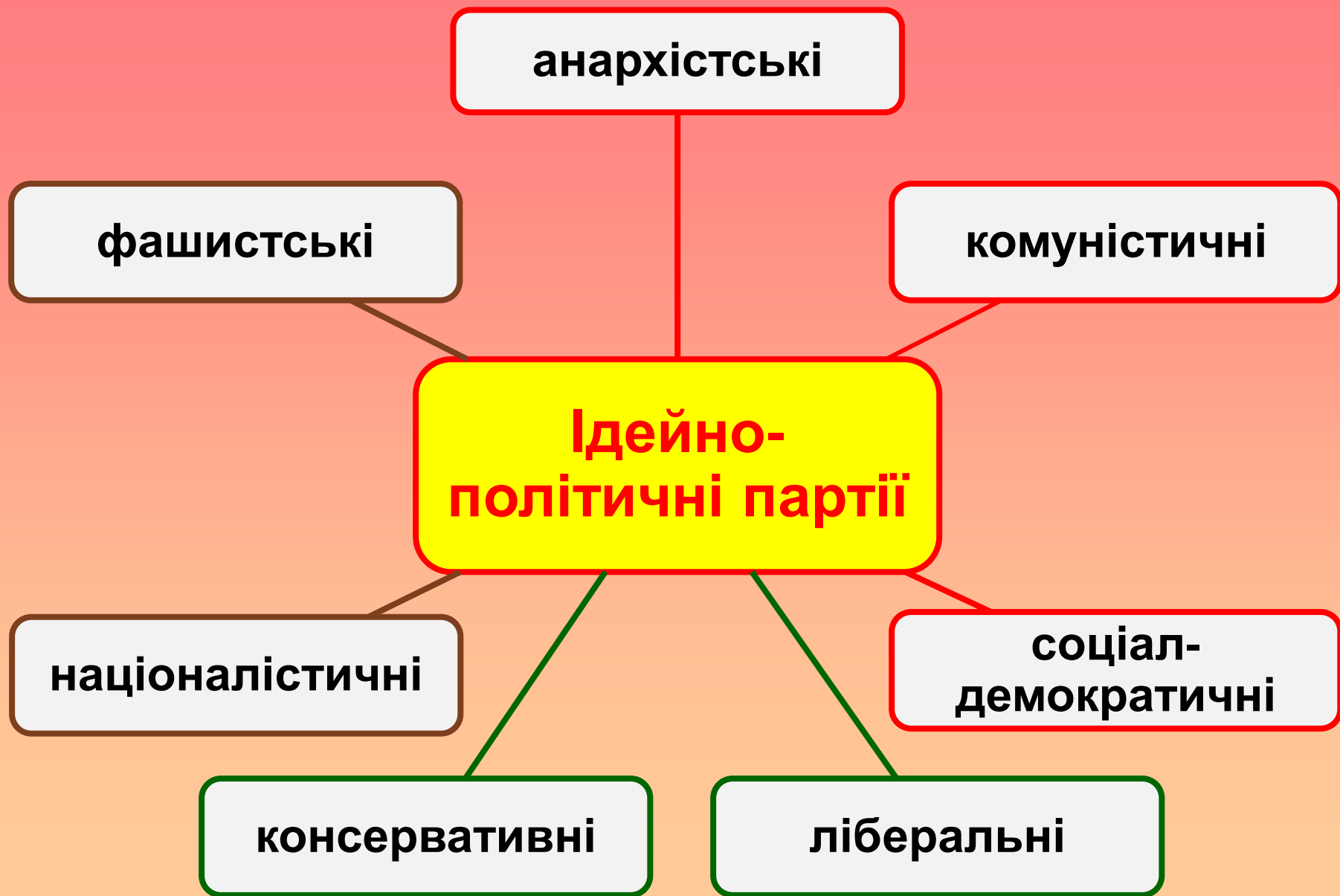
- малочисельні
- спираються на професійних політиків і фінансову еліту
- децентралізовані, слабкі зв'язки
- вільне членство
- існують за рахунок спонсорів
- інтеркласовий характер
- діють переважно під час виборів

МАСОВІ ПАРТІЇ

- багаточисельні
- спираються на професійних політиків і постійну професійну бюрократію
- розгалужена організаційна структура
- фіксоване членство
- існують за рахунок членських внесків
- чітка ідеологічна орієнтація
- активна участь у виборах

За ідеологією:

ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІ
(мають чітко визначену ідеологічну
спрямованість)

За ідеологією:

```
graph TD; A[За ідеологією:] --> B[ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІ  
(мають чітко визначену ідеологічну спрямованість)]; A --> C[ПРАГМАТИЧНІ  
(не мають чіткої ідеології, орієнтуються на широкий спектр суспільних проблем)]; A --> D[ХАРИЗМАТИЧНО-ВОЖДИСТСЬКІ  
(підтримують конкретного політика, який і визначає ідеологічну спрямованість партії)];
```

ІДЕЙНО-ПОЛІТИЧНІ
(мають чітко визначену ідеологічну спрямованість)

ПРАГМАТИЧНІ
(не мають чіткої ідеології, орієнтуються на широкий спектр суспільних проблем)

ХАРИЗМАТИЧНО-ВОЖДИСТСЬКІ
(підтримують конкретного політика, який і визначає ідеологічну спрямованість партії)

За місцем в політичному спектрі:

ЛІВІ

- комунізм (марксизм, соціал-демократизм)
- побудова комуністичного суспільства, світова революція
- ліквідація приватної власності, ліквідація ринку, одержавлення, командна економіка, соціальний захист трудящих

ІДЕОЛОГІЯ

МЕТА

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СФЕРА

ПРАВІ

- фашизм, націоналізм
- побудова «народного капіталізму», світове панування, сильна влада, національні цінності
- збереження свободи підприємництва, але пряме державне втручання в економічну сферу, централізований розподіл робочої сили

Демократія

- Ринкова економіка
- Соціальна справедливість

- Приватна власність
- Індивідуальна свобода

центр

ліві

праві

крайні

Тоталітаризм

- Державна власність
- Командна економіка
- Колективізм

- Національні цінності
- «Порядок»
- Сильна влада

За місцем у системі влади

парламентські

непарламентські

За ставленням до влади

правлячі

нейтральні

опозиційні

За ступенем демократичності

демократичні

недемократичні

**За характером ставлення до існуючої
політичної системи**

прогресивні

консервативні

реакційні

За правовим статусом

легальні

напівлегальні

нелегальні

Дякую за увагу!

